

A Monarchia elfeledett diadala

A háború a nyugati fronton dőlt el, ám az egész első világháború egyik legsikeresebb áttörését az osztrák–magyar hadsereg érte el. Az olasz front eseményei általában háttérbe szorulnak a nyugati fronton vívott hatalmas csaták mögött, pedig a Monarchia rettenetes véráldozat árán védte meg déli határát. **Litván Dániel** a caporettói áttörést idézi fel

AMIKOR OLASZ-ORSZÁG 1915. május 23-án hadat üzent a Monarchiának, az olasz főparancsnok, Luigi Cadorna gyors sikereiben reménykedett. Nem is alaptalanul, az osztrák–magyar hadsereget lekötötték az orosz front harcai, ráadásul Szerbia ellenállása is a vártól jóval keményebbnek bizonyult. Az olasz hadvezetés egye-

nesen abban reménykedett, hogy gyorsan elfoglalhatja Dalmáciát és a két ország határvidékének stratégiai pontjait, ezután pedig megnyílik az út a Monarchia belső, védtelen területei ellen.

Bár a korabeli osztrák–magyar sajtotban természetesen aljas és váratlan árulásként tálták a magát a központi hatalmak mellett a Hármasszövetséggel elkötelező „taljánoknak” az antant oldalán történt hadba lépését, valójában

Conrad, a Monarchia vezérkari főnöke számított az olasz támadásra. Már 1914. nyár végén utasította Rohr tábornokot, hogy szervezze meg az olasz határ védelmét. Rohr 1915 májusáig fel is állított öt hadosztályt, igaz ezek elég szedett-vedett alakulatokból álltak, soraikban voltak magyar munkásosztagokból álló tartalék-, népfelkelő, de önkéntes zászlóaljok is. A hadüzenet előtt nem sokkal a gorlicei helyzet kedvező alakulása lehetővé

tette egy magyar hadtest Karintiába irányítását is, így a határ nem állt teljesen védtelenül.

Ennek ellenére az olaszok jelentős túlerőben voltak – nagyjából félmillió katonájuk vonult fel a 200 ezer főt számoló védőereg ellen –, és az osztrák–magyar csapatok erőn felüli ellenállásának – ahogy Julier Ferenc *A világháború magyar szemmel* című könyvében megjegyzi: „még a cseh csapatok is jobban verekedtek itt, mint máshol” – dacára is átkelhetek volna az Isonzo folyón, ha Cadorna nem óvatoskodik túlzottan, időt hagyva a Monarchia hadvezetésének, hogy sürgősen átcsoportosított csapatokkal megszilárdítsa a déli front védelmét. Természetesen a nehéz terep is sokat segített a védekező félnek, az Alpok vonulatai között csak könnyen elzárható szűk hágókon nyílt volna átjárás, így a védők nagy részét az Isonzo völgyéhez lehetett vezényelni.

Megmerevedett harcálláspontok

Miután június végén az olasz támadás elakadt az Isonzónál, ezen a fronton is a nyugatihoz hasonló állóháború alakult ki. A következő másfél évben szinte mozdulatlanok maradtak az arcvonalak, a végig számbéli fölényben lévő olasz hadsereg nem tudott mit kezdeni a harc-edzettebb és szívósan védekező osztrák–magyar erőkkel. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy ne folytak volna heves harcok a fronton. 1915 júniusától 1916 novemberéig kilenc isonzói csatát vívtak a felek, főként Görz (Gorizia) térségében, illetve a doberdói karsztfennsíkon, amely a környező hegyek között egyedüli sík terepként legalábbis elvben lehetővé tette volna az előrenyomulást. Ezek az ütközetek „felőrlő” vagy „anyagcsaták” voltak – ezek az igen eufemisztikus elnevezések azt takarják, hogy az egymást követő offenzíváknak csak elvi és távoli célkitűzése volt a frontvonal áttörése, valójában azonban az ellenség emberi és anyagi erőforrásainak fogyasztása volt a céljuk.

Az ilyen ütközeteket általában napokig tartó tüzéségi előkészítés vezette fel, és mindkét oldalon rettenetes veszteségeket okoztak. A második isonzói csatában például olasz részről 42 ezer, osztrák–magyar oldalon 47 ezer katona maradt a csatatéren holtan vagy súlyosan sebesülten. Az 1915. július 18-tól augusztus 10-ig zajló küzdelem végére az olaszok 200 méterrel nyomták hátrébb a védők vonalait.

Különösen kegyetlen harcok folytak a Doberdó-fennsíkon, ahol a kemény,

Osztrák–magyar katona lesi az ellenséget. A köves, sziklás terepen nehéz volt megfelelő védelmi állásokat építeni

sziklás, karsztos terepen a katonák nem tudtak maguknak fedezékeket ásni, így a tüzéségi tűz szinte védtelenül érte őket. Később a Monarchia hadvezetése elrendelte, hogy itt robbantással és fűréssal kíméltített védelmi vonalakat építsenek ki, így a védők veszteségei valamelyest csökkentek.

Döntő csapás

Másfél évig tehát alig változott a helyzet a fronton, az olaszok végül 1916 augusztusában, a hatodik isonzói csatában elfoglalták Görzöt és a Doberdó-fennsík kiürítésére kényszerítették a császári és királyi hadsereget, de néhány kilométerrel arrébb az arcvonalak ismét megmerevedtek. Az antant közösen elfogadott terveikhez kapcsolódva az olasz hadvezetés 1917-ben döntésre akarta vinni a dolgot az Isonzónál. A nyugati front nyári nagy brit–francia offenzíváival egy időben az olasz fronton is nagyszabású támadásokkal igyekeztek a központi hatalmak ellenállását megtörni.

A május–júniusi és augusztus–szeptemberi 10. és 11. isonzói csata a korábbiaknál is véresebb küzdelmet hozott. Az olaszok mintegy 330 ezer, a Monarchia körülbelül 185 ezer katonát veszített, és

Az offenzíva néhány hét alatt a Piavéig vetette vissza az olasz hadsereget. A piros nyilak az osztrák–magyar seregek támadási irányát, a kék vonalak a front állását mutatják az adott napokon

a védők a frontvonal egyes szakaszain vissza is kellett vonuljanak. Az osztrák–magyar hadsereg erőtartálékainak végén járt, féldő volt, hogy még egy hasonló intenzitású támadássorozat már nem lenne képes visszaverni. Az olasz hadvezetés azonban nem használta ki a helyzetet, csak a következő évben akarta döntésre vinni a dolgot. Ez komoly hibának bizonyult.

Az osztrák–magyar vezérkar ugyanis úgy döntött, hogy az egyre elviselhetlenebb nyomást csak egy sikeres támadó hadművelettel lehet enyhíteni. Kapóra jöttek az oroszországi események, a Kerenszkij-offenzíva kudarca után keletről több hadosztálynyi erő lehetett az olasz frontra vezényelni. Sikertől kilobbizni azt is, hogy Otto von Below tábornok vezetésével német erők is bekapcsolódjanak a küzdelembe. Állítólag IV. Károly csak vonakodva egyezett bele az offenzíva megindításába, mert az antanttal kötendő különbékét fontolgatva nem szerette volna „magára haragítani” az ellenséget, de tábornokai végül meggyőzték, így októberre minden készen állt.

A német segítséggel kidolgozott tervek számos újítást tartalmaztak. A háború harmadik évére mindkét oldalon kezdték

Az olasz hadvezetés 1917-ben döntésre akarta vinni a dolgot az Isonzónál

belátni, hogy a több kilométeres mélységben felállított védelmi vonalak áttörése a hagyományos módon nem lehetséges. A háború első felében általában többnapos tüzéségi előkészítés után a gyalogság nagy tömegben megrohanta az ellenséges állásokat – sokáig még az a józan paraszti ésszel is legalábbis érdekesnek minősíthető stratégiai doktrína

A nehéz terep különleges megoldásokat követelt. Magyar sebesültet szállítanak társai a havas hegycsúcsok között

Több ezer löveget zsákmányoltak az osztrák-magyar és német katonák, képünkön egy esetlen 305 mm-es tarack látható

CULTURIS | SZEGEDI TUDOMÁNYESEM EGYETEMI KÖNYVTÁR / WIKIMEDIA
MULTIPLIX | SZEGEDI TUDOMÁNYESEM EGYETEMI KÖNYVTÁR

„A gazda szeme...” IV. Karoly szemleje
hű magyar katonái felett 1917-ben

3